ਰਾਮਾਵਤਾਰ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2011 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1393)

ਅਕਤੂਬਰ 25, 2021

[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ., ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਕਲਾਵਾਂ142 - ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਵਾਦ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ - ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਤਤਕਾਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਅਯੋਜੀਤ: ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਰਤਰਫ਼ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਸਿਵਲ/ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਵਿਵਾਦ - ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। -ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ - ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦ ਸੁਲਝਾ ਲਏ ਸਨ - ਇਸ ਲਈ, ਭਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਰੱਖੋ - ਕਲਾਵਾਂ142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਤਤਕਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ - ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989 - ਕੋਡ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 – ਐਸ. 482 – ਸਮਝੌਤਾ/ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਕਲਾਵਾਂ142 - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ - ਅਯੋਜੀਤ: ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਮਝੌਤਾ/ਨਿਪਟਾਰਾ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ

ਘੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਲਾਵਾਂ142 ਜਾਂ ਕਲਾਵਾਂ482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ – ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989 – ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 – ਐਸ.482

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਕਲਾਵਾਂ 142 - ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਦਾ ਸਕੋਪ - ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੇਗੀ - ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਮਾਨ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਭਾਵੇਂ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਪੀੜਤ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989: ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ - ਆਯੋਜਤ: ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਨਾਮੀ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਹ ਐਕਟ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਚ-ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ 15, 17 ਅਤੇ 21, ਇਹਨਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਕਲਾਵਾਂ 15, 17 ਅਤੇ 21

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਤ: 1. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪੀੜਤ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇ

ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ/ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ-ਕੁਆਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਲੁਕਵੇਂ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਖੋਖਲੇ ਦਿਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10, 13][508- ਐਚ.; 509-ਏ-ਡੀ]

ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **2021 (11) ਸਕੇਲ 555-ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।**

2.1 ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਧਾਰਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ "ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ" ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 14][509- ਡੀ-ਈ]

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ **(1998) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 409: [1998] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 795-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।**

2.2 ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ. ਇਹ ਐਕਟ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਵੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 15, 17 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਦੋਹਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰ [ਪੈਰਾ 15] [510- ਸੀ-ਈ]

2.3 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਚੌਕਸ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 16, 18] [510- ਐਫ-ਐਚ; 511-ਸੀ-ਈ]

2.4 ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਤਤਕਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਪਹਿਲਾਂ,

ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) (ਐਕਸ) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਤ-ਆਧਾਰਿਤ ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਬੀਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿੱਜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਸਵਾਲ ਵਿਚਲਾ ਜੁਰਮ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕਮਜ਼ੋਰ/ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਿਹਤਰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਚਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਘਟਨਾ 1994 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੌਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਵਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੇਵਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦ ਸੁਲਝਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਭਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 19] [511- ਈ-ਐਚ; 512-ਏ-ਐਚ]

ਹਿਤੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ **(2020) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710**; *ਰਾਮ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ* **(1999) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 213: [1999] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 230;** *ਸੁਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਮੋਹੰਤੀ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ* **(1999) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 238: [1999] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1005**; *ਬੈਂਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ* **(2005) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 343: [2004] 6 ਸਪਲਿ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 406-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(2020) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 7**
[1999] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 230	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1999] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.1005	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2004] 6 ਸਪਲਿਊ. ਐੱਸਸੀਆਰ 406	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
2021 (11) ਸਕੇਲ 555	**ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ**	**ਪੈਰਾ 10**
[1998] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 795	ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ	**ਪੈਰਾ 14**

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2011 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1393

1995 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1684 ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 02.08.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਭਾ ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਕੀਲ।

ਪ੍ਰਣੀਤ ਪ੍ਰਣਵ, ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਨਾਥ ਰਾਜ਼ਦਾਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਸੂਰੀਆ ਕੰਟ, ਜੇ.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪ੍ਰੇਮਬਾਈ ਦਰਮਿਆਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦ ਨੇ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਮੋੜ ਲੈ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਟ ਸੁੱਟੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਉੱਤੇ ਗੰਦੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਓ. ਈ. ਵਿਖੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੰ. 18/94 ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ), 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1)(ਐਕਸ) ਅਧੀਨ ਪੰਨਾ (ਸੰਖੇਪ 'ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ') ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.')। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1)(ਐਕਸ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। 1000/-। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ 02.08.2010 ਦੇ ਅਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ:

2. ਰਾਮਾਵਤਾਰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮਬਾਈ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ), ਜੋ ਗੁਆਂਢੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੇਮਬਾਈ ਦਾ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 25.06.1994 ਨੂੰ, ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਕਟੁਲਾਲ ਉਰਫ ਕੁੱਡੂ (ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ) ਨੇ ਪ੍ਰੇਮਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਧ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇੱਟ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਥਾਣਾ ਦੇਵੇਂਦਰ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਐਮ.ਐਲ.ਸੀ. ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸਧਾਰਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ, 26.06.1994 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮਬਾਈ ਨੇ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਚੋਟੇਲਾਲ ਨੇ ਹਰੀਜਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

3. ਅੱਗੇ ਦੱਸੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1)(ਐਕਸ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਨ।

4. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ' ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਅਤੇ ਕੁਡਡੂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੁਡਡੂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (ਐਕਸ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

5. ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਕੁੱਡੂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬਚੀ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਦੀ ਮੁਢਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

6. ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦ:

7. ਜਦੋਂ ਤਤਕਾਲ ਅਪੀਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਗੱਲ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲਝ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਬਣੇ ਰਹਿਣ। ਉਸਨੇ ***ਹਿਤੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ*** [1] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ

[1] (2020) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 710,22 ਅਤੇ 24

ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੀੜਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਲਗਾਏ ਜਾਣ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਪਰੀਤ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਹਾਰਾ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ । **ਰਾਮ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ** [2], **ਸੁਰੇਂਦਰ ਨਾਥ ਮੋਹੰਤੀ ਅਤੇ *ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ* ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ** [3] ਅਤੇ **ਬੈਂਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ** [4] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

9. ਕੁਝ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 'ਨਾਨ-ਕੰਪਾਊਂਡੇਬਲ ਅਪਰਾਧ' ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

10. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, **ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਆਰ. ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ** [5] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦੋ (ਐੱਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 320 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

---

[2] (1999) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 213

3 (1999) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 238

[4] (2005) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 343

[5] 2012 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1489

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 482 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪੀੜਤ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ/ਅੰਤਰਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ।

11. ***ਰਾਮਗੋਪਾਲ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਪੱਧਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨ ਅਪਰਾਧੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਤਾਕਤ, ਧਮਕੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਅਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। - ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਰੱਖੇ:

> "19... ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ***(i) ਸਮਾਜ ਦੇ ਚੇਤੰਨ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ; (ii) ਸੱਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ; (iii) ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਵੈਇੱਛਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; ਅਤੇ (iv) ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਚਰਣ।*** "

[ਜ਼ੋਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ]

12. ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ***ਰਾਮਗੋਪਾਲ*** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਯੋਗ।

13. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ-ਕੁਆਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਲੁਕਵੇਂ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਖੋਖਲੇ ਦਿਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

14. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਧਾਰਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ "ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ" ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸ. ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ** ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ:

> **"48.** ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ" ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਰਹੀ ਹੈ-

---

[6] (1998) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 409,48

ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਵਾਦ-ਨਿਪਟਾਰਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਹ "ਨਿਊਬੁਲਸ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ-ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ" ਹੈ (ਦੇਖੋ ਕੇ. ਵੀਰਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ [(1991) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 655 : 1991 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ (ਕ੍ਰਾਈ) 734] ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਮੂਲ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਮਾਨ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਵੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 15, 17 ਅਤੇ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਦੋ ਗੁਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ।

16. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਦੀ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

17. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ 7 ਦੀ ਗੈਰ-ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਧਾਰਾ 3(1) (ਐਕਸ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

> **"3. ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ-** (1) ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, -
>
> xxxx
>
> (ਐਕਸ) ਕਿਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਧਮਕਾਉਣਾ;
>
> xxxx"

18. ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ। ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ:

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1)(ਐਕਸ) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਤ-ਆਧਾਰਿਤ ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। / ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਬਕਾਇਆ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਕਾਰਨ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਪਸੰਦ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਪਹਿਲਾਂ-ਦੱਸਿਆ ਸਿਵਲ/ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਵਾਦ ਸੀ।

---

[7] ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) (ਐਕਸ) ਨੂੰ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 26.01.2016

ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿੱਜੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ, ਸਵਾਲ ਵਿਚਲਾ ਜੁਰਮ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਰਗੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕਮਜ਼ੋਰ/ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਿਹਤਰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਚਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੀਜਾ, ਇਹ ਘਟਨਾ 1994 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੌਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਵਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਛੇਵਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿੱਟਾ:

20. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669